

У цілому можна стверджувати, що функції HR-менеджменту вітчизняних підприємств дуже обмежені, а інноваційні методи HR-менеджменту взагалі не реалізуються. Проте подальший розвиток HR-ринку неминуче призведе до впровадження сучасних форм і методів кадрової роботи підприємств. У цьому полягає роль та значення HR-ринку як підґрунтя забезпечення конкурентоспроможності персоналу підприємств.

Реалізація сучасних напрямів забезпечення конкурентоспроможності персоналу підприємств можлива за умови співпраці з суб'єктами HR-ринку праці, а також на основі дослідження цього ринку з метою впровадження нових форм і методів кадрової роботи підприємств.

Література: 1. Богиня Д. П. Конкурентоспроможність робочої сили в системі управління трудовими ресурсами / Д. П. Богиня // Проблеми формування ринкової економіки : міжвід. наук. зб. – К. : КНЕУ, 2001. – 628 с. 2. Маркетингова дослідницька компанія InMind. – Режим доступу : <http://www.inmind.com.ua/>. 3. Стратегічне управління персоналом підприємства в умовах сучасного розвитку ринку праці : монографія / І. Р. Бузько, О. В. Вартанова, Г. О. Надьон та ін. – Луганськ : Вид. СХУ ім. В. Даля, 2009. – 304 с. 4. Клецова К. В. Аналіз сучасних тенденцій ринку праці Луганського регіону / К. В. Клецова, Т. В. Анісімова // Вісник Східноукраїнського національного університету. – 2007. – № 10 (116). – С. 94–100.

*Стаття надійшла до редакції
08.06.2010 р.*

УДК 339.3

Блонська О. Л.

СУТНІСТЬ ТА МЕХАНІЗМ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВНУТРІШНЬОГО РИНКУ

Анотація. Досліджено сутність категорії "внутрішній ринок", визначено його основних суб'єктів та взаємозв'язки між ними, а також обґрунтовано необхідність та межі його державного регулювання.

Аннотация. Исследована сущность категории "внутренний рынок", определены его основные субъекты и взаимосвязи между ними, а также обоснована необходимость и границы его государственного регулирования.

Annotation. The essence of the category of "internal market" is studied, its main entities and relationship between them are considered and the necessity and limits of government regulation are grounded.

Ключові слова: внутрішній ринок, споживання, заощадження, інвестиції.

Перед усіма країнами світу постійно постають проблеми, пов'язані з пошуком оптимальної моделі економічного розвитку, і від того, наскільки швидко та ефективно ці проблеми будуть вирішуватися, залежить не лише рівень

життя окремого члена суспільства, а й економічний розвиток країни в цілому. Особливої уваги заслуговують ті механізми та інструменти державного регулювання, які можуть забезпечити країні умови для довгострокового стійкого економічного розвитку. Внутрішній ринок – важливий рушій такого розвитку, адже саме завдяки його функціонуванню задовольняються потреби як споживачів, так і виробників, він є необхідною умовою розвитку як окремої людини, так і суспільства в цілому.

Над проблемою дослідження сутності та механізмів функціонування внутрішнього ринку, його важливості для економічного розвитку працювали та працюють надзвичайно багато вчених-економістів, серед вітчизняних можна відзначити таких: Я. Жаліло, М. Чех (Мулько), С. Давиденко, Л. Збаразська, Г. Шестопалов та ін.

Метою написання даної статті є дослідження сутності внутрішнього ринку, його важливості для забезпечення умов довгострокового стійкого економічного розвитку.

Внутрішній ринок – система економічних відносин у процесі обміну товарами, послугами та цінними паперами, які виникають між виробниками і споживачами матеріальних благ і послуг [1, с. 251]. Він є необхідною передумовою життєдіяльності суспільства, його недосконалість призводить до паралельного виникнення його замінників (чорних, тіньових ринків), які намагаються виконувати ті ж самі функції.

Наявність розвинутого внутрішнього ринку дозволяє якнайповніше задовольнити матеріальні і духовні потреби окремої людини і суспільства в цілому. Потреби будь-якого рівня в сучасних умовах породжують попит. Рушійною силою функціонування внутрішнього ринку країни є сукупний попит, який включає в себе споживання, інвестиції та державні витрати. У рамках проведеного дослідження головна увага була приділена споживчому та інвестиційному попиту. Але цей попит в умовах товарно-грошових відносин має сенс лише якщо він платоспроможний.

Споживчі витрати – це видатки на придбання товарів і послуг для задоволення потреб населення. Традиційно розрізняють три групи видатків на споживання: на предмети поточного вжитку, на послуги та на предмети тривалого користування [2, с. 98]. Домогосподарство розподіляє свій дохід між цими трьома сферами споживання по-різному. Чим воно є біднішим, тим більше буде витрачати коштів на продукти харчування, із зростанням доходу більше приділятиметься увага їх якості. Проте ця частка є обмеженою фізіологічними потребами, потім зростатимуть видатки на одяг, дозвілля, далі – на предмети тривалого користування (побутову техніку, автомобілі тощо). Рівень доходу, за якого домашнє господарство не заощаджує і не використовує попередніх заощаджень, називають "пороговим". Зростання доходів відносно споживання призводить до виникнення їх інвестиційної складової у витратах населення, яку вони або заощаджують або витрачають на придбання інвестиційних товарів.

Домашнє господарство може спрямовувати інвестиційну складову за декількома напрямками: по-перше, вкладаючи кошти на депозитні рахунки фінансових установ, які стають джерелом коштів для здійснення інвестиційних проєктів (гроші у будь-якій фінансовій установі не лежать на рахунку, а "працюють"); по-друге, реалізуючи власні інвестиційні проєкти для покращення свого добробуту (зведення будинку, купівля акцій підприємств, створення власного виробництва тощо), завдяки чому в майбутньому підвищаться обсяги його споживання, заощадження, а отже й інвестування.

На внутрішньому ринку через механізм задоволення потреб діють два основних суб'єкти – домашнє господарство та підприємства. Вони взаємодіють між собою

через ринок ресурсів (факторів виробництва – землі, праці, капіталу, інформації, підприємницьких здібностей), на якому держава, корпорації та домогосподарства виступають як продавці, а корпорації – як покупці, та ринок продуктів і послуг (які вироблені корпораціями), де основними кінцевими споживачами є домогосподарства та державний сектор. Крім того, у процесі реалізації як ресурсів, так і продуктів можуть брати участь торговельні посередники (оптові торговельні організації, брокери тощо). Для забезпечення обміну та виміру цін, а також зрівноваження доходів і витрат суб'єктів внутрішнього ринку виникає необхідність у посередницьких послугах фінансових інститутів – як банківських, так і небанківських. Вони акумулюють невитрачені "запорогові" кошти, що перетворюються в заощадження домогосподарств та корпорацій, і забезпечують ними ті види економічної діяльності, які відчувають потребу в обігових або інвестиційних коштах. Таким чином фінансовий сектор сприяє перетворенню заощаджень домогосподарств та корпорацій на інвестиції.

Будь-який ринок, у тому числі й внутрішній, відчуває коливання внаслідок природних та спекулятивних кон'юнктурних змін. Збереження рівноваги потребує державного регулювання, отже обов'язковою є наявність на ньому ще одного суб'єкта – уряду, який може впливати на функціонування внутрішнього ринку через:

- 1) систему оподаткування. Підвищуючи або знижуючи податкові ставки, уряд зменшує чи збільшує доходи домогосподарств та корпорацій і в такий спосіб стримує або стимулює процеси споживання, заощадження та інвестування на внутрішньому ринку країни;

- 2) систему надання державних субсидій, дотацій, трансфертних платежів. Надання державної допомоги може як стимулювати розвиток підприємства окремого виду діяльності, так і гальмувати його;

- 3) державні закупки ресурсів, продуктів та послуг. Потреби інституцій державного сектору в ресурсах (наприклад робочій силі для своїх підприємств), продукції та послугах задовольняються шляхом державних закупівель. Крім того державні закупки є дієвим інструментом збалансування внутрішнього ринку країни;

- 4) фінансовий сектор. Держава позичає на внутрішньому ринку країни кошти на покриття дефіциту бюджету або інших потреб, а також розміщує тимчасово вільні державні кошти на рахунках в банківській системі. Крім того, регулюючи певні аспекти функціонування банківської системи (облікова ставка, норми обов'язкового резервування, операції з цінними паперами на відкритому ринку), держава може впливати на інвестиційну активність домогосподарств і корпорацій, а отже – і на економічний розвиток країни.

Країна може зіштовхнутися з такими факторами, що стримують розвиток внутрішнього ринку: недостатність платоспроможного попиту домогосподарств і корпорацій, слабка пропозиція товарів та послуг національного виробництва, недостатній розвиток ринкової інфраструктури, технологічна відсталість, антистимулююча система оподаткування тощо.

Однією з передумов розширення внутрішнього ринку є підвищення платоспроможного попиту домогосподарств. З цією метою держава повинна забезпечувати своєчасну виплату заробітної плати, проводити її індексацію, підвищувати рівень реальної (а не лише номінальної) заробітної плати, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат, удосконалити систему оподаткування в бік посилення її розподільчої функції.

Недостатність платоспроможного попиту корпорацій, дефіцит обігових та інвестиційних ресурсів призводить до технологічної відсталості виробництва, і, відповід-

но, звуження пропозиції національних товарів та послуг на внутрішньому ринку країни. Для вирішення цієї проблеми необхідно удосконалити сучасну систему оподаткування, ввести практику надання кредитів на пільгових умовах для національних підприємств та іноземних інвесторів, що розвивають інноваційне виробництво.

Ринкова інфраструктура передбачає наявність розвинутої мережі банківських та небанківських фінансово-кредитних інститутів, бірж, торговельних посередників, покликаних підвищувати ефективність взаємодії між основними суб'єктами внутрішнього ринку, адже саме ці інститути здійснюють перерозподіл коштів між секторами економіки та трансформують заощадження домогосподарств і корпорацій в інвестиційні ресурси.

Важливим аспектом ефективного функціонування внутрішнього ринку країни є активізація підприємницької діяльності, здійснення якої потребує фінансово-кредитної та інвестиційної підтримки як з боку держави, так і з боку недержавних інституцій. Держава за допомогою інструментів державного регулювання стимулює розширення інноваційної спрямованості суб'єктів економіки, що є одним із найважливіших аспектів ефективного функціонування внутрішнього ринку країни та стійкого розвитку національної економіки.

Важливим аспектом ефективного функціонування та розвитку внутрішнього ринку країни є встановлення національних стандартів якості продукції, що виробляється для споживання всередині країни на рівні не нижче за сусідні країни – торговельні партнери. Паралельно зі встановленням високих національних стандартів для розвитку внутрішнього ринку корисна вибіркова присутність високоякісної (з точки зору світових стандартів) продукції іноземних виробників, що стимулюватиме (але не знищуватиме) вітчизняні підприємства до підвищення технічного рівня виробництва і, відповідно, конкурентної якості товарів та послуг.

Таким чином, поєднання руху державних і ринкових сил визначають напрям економічного розвитку країни, їх функції та межі дії можуть змінюватися під впливом змін рівня розвитку продуктивних сил, політико-економічної орієнтації країни, соціальної структури суспільства тощо. Якщо порушується гармонія співіснування держави та ринку, то країна потрапляє до глибокої економічної кризи (СРСР у 70 – 80-х роках минулого століття, "велика депресія" 1929 – 1933 рр. у США).

Для ефективного функціонування внутрішнього ринку він повинен підпорядковуватися певному "регламенту", тобто регулюванню з боку зовнішніх сил, а також внутрішнім законам розвитку. У ролі зовнішніх сил для внутрішнього ринку країни можуть виступати як держава, так і світовий ринок, який визначає основні правила функціонування, формує стратегічну програму розвитку.

Отже, для забезпечення умов для стійкого розвитку економіки, ефективного функціонування та розвитку внутрішнього ринку держава повинна спрямовувати економічну політику на забезпечення передумов для ефективного функціонування його суб'єктів – домашніх господарств та корпорацій, а також на становлення і розвиток системи посередників, які забезпечують перерозподіл ресурсів між ними та просування їх продукції до кінцевого споживача.

Література: 1. Економічна енциклопедія : у трьох томах. Т. 1 / редколегія : С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. – К. : Вид. центр "Академія", 2000. – 864 с. 2. Панчишин С. Макроекономіка : навч. посібн. / С. Панчишин – К. : Либідь, 2001. – 616 с. 3. Давиденко С. В. Вплив розширення внутрішнього ринку на економічне зростання в Україні / С. В. Давиденко // Стратегічні пріоритети. – 2006. – № 1. – С. 93–101. 4. Евстигнеева Л. П.

Внутренний рынок: макроэкономический аспект / Л. П. Евстигнеева, Р. Н. Евстигнеев // Общественные науки и современность. – 1999. – № 2. – С. 20–33. 5. Жаліло Я. А. Внутрішній ринок України у контексті економічної безпеки [Електронний ресурс] / Я. А. Жаліло. – Режим доступу : <http://www.niut.gov.ua/ukr/-econom/kruglystil28.12.99/zhalilo.htm>. 6. Збаразська Л. О. Внутрішній ринок України: проблеми та стратегія розвитку / Л. О. Збаразська // Наукові праці ДонНТУ. Серія: економічна. – 2003. – Випуск 68. – С. 18–25. 7. Комплексна програма розвитку внутрішнього ринку : Постанова КМУ 4 грудня 2001 р. № 1635 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws.main.cgi?nreg=828-2009-%ET>. 8. Шестопалов Г. Г. Збереження внутрішнього ринку для вітчизняних продуцентів [Електронний ресурс] / Г. Г. Шестопалов. – Режим доступу : www.niut.gov.ua/ukr/-econom/kruglystil99/shestopalov.htm.

Стаття надійшла до редакції
03.09.2010 р.

УДК 379.85 (477.54)

Селютін В. М.

МОЖЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПІЗНАВАЛЬНОГО ТУРИЗМУ В ХАРКІВСЬКОМУ РЕГІОНІ

Анотація. Обґрунтовано, що Харківський регіон має всі можливості для розвитку екологічного, спортивного, ділового й особливо пізнавального туризму. На основі проведеної оцінки стану туристичної області в регіоні визначено можливості й обмеження її розвитку, переваги й недоліки сучасного стану. Результати оцінки, які представлені у форматі SWOT-аналізу, можуть бути корисними під час формування концепції розвитку туризму в Харкові.

Аннотация. Обосновано, что Харьковский регион имеет все возможности для развития экологического, спортивного, делового и особенно познавательного туризма. На основе проведенной оценки состояния туристической области в регионе были определены возможности и ограничения ее развития, преимущества и недостатки современного состояния. Результаты оценки, представленные в формате SWOT-анализа, могут быть полезными во время формирования концепции развития туризма в Харькове.

Annotation. The Kharkiv region is considered to have all possibilities for development ecological, sporting, business and especially cognitive tourism. On the basis of the conducted estimation of the state of tourism industry possibilities and limitations of its development, advantage and lacks of the modern state are certain in a region. The results of estimation are presented in the format of SWOT-analys can be useful during forming of development conception of tourism in Kharkiv.

Ключові слова: Харківський регіон, оцінка туристичної галузі, SWOT-аналіз, види туризму, туристичні потоки, інфраструктура, концепція розвитку.

Харківський регіон має вигідне геополітичне розташування і значний туристсько-рекреаційний потенціал, який формують сприятливі кліматичні умови, багатство флори і фауни, розвинута мережа транспортного сполу-

чення, велика кількість історичних пам'яток культури та архітектури. Активна діяльність підприємств, які надають туристичні послуги в Харківському регіоні, свідчить про високий рівень привабливості Харківщини для розвитку туристичної галузі.

Незважаючи на пріоритетність і потужність туристсько-рекреаційного потенціалу Криму та Карпат, Харківський регіон має всі можливості для розвитку екологічного, спортивного, ділового та особливо пізнавального туризму. Але ці можливості можуть реалізуватися тільки за умов раціонального їх використання за чітко визначеними пріоритетами та виявлення сильних і слабких сторін туризму. Розробка пріоритетних напрямків стратегічного розвитку туризму в регіоні обумовлює необхідність дослідження регіональних особливостей формування його туристичного потенціалу, що включає аналіз чинників макро- і мікросередовища. Аналіз макросередовища охоплює природні чинники, економічні передумови розвитку гостинності, інфраструктуру і державне регулювання туристичної діяльності [1; 2].

На основі проведеної оцінки стану туристичної галузі в регіоні були визначені можливості та обмеження її розвитку, переваги і недоліки сучасного стану (табл. 1).

Таблиця 1

SWOT-аналіз стану туризму в Харківському регіоні

Переваги (сильні сторони)	Недоліки (слабкі сторони)
Величезна історична і культурна спадщина міста, нерозривно пов'язана з історією й культурою всієї Східної Європи. Транспортна забезпеченість визначає Харків як відправну точку туристських маршрутів по історичних і культурних об'єктах Східної України. Можливість проведення міжнародних конгресів, симпозіумів, семінарів, виставок, ярмарків, фестивалів. Наявність суспільних і комерційних організацій, які можуть сприяти розвитку туризму. Проведення ділових та розважальних заходів, організація подієвого туризму. Широка пропозиція послуг закладів ресторанного господарства, розважальних закладів тощо. Можливість проведення міжнародних змагань з різних видів спорту	Недостатня розвиненість інфраструктури готельно-туристичного комплексу міста, невідповідність її світовим стандартам у туризмі. Низька конкурентоспроможність старого фонду розміщення. Незадовільний стан міської інфраструктури (у першу чергу, транспорту). Відсутність комплексного погляду на характер і специфіку Харкова як туристського міста. Слабка система просування турпродуктів Харкова на внутрішньому та міжнародному ринках. Недосконалість форм галузевої статистики, що не забезпечує достатню інформаційну та управлінську підтримку розвитку туризму. Нестача професійно підготовлених кадрів в індустрії туризму. Відсутність програми підтримки фірм, що займаються в'їзним туризмом. Відсутність великих операторів із внутрішнього туризму, які мають власні туристичну інфраструктуру й інвестиційний потенціал. Відсутність вибудованої системи безпеки та супроводу туристів на території міста